

חוברת תרגול – לשון בתיכון: חלקי דיבר, פועל, צירופים, מאזכרים, פיסוק, טיעון וניבים

מהדורה למורה חנ״מ

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות ולנתח חלקי דיבר, פועל וצירופים ברמת דיוק גבוהה
- לתרגל שימוש נכון בסימני פיסוק מיוחדים ובמבנה טיעון מלא בכתיבה עצמאית
- לפענח ניבים וביטויים ולהשתמש בהם בהקשר מדויק
- לנתח טקסטים לפי תעודת זהות ולזהות מאפייני סוגה ומטרה

גרסת חנ״מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א׳ – פרק 1 • חלקי הדיבר והפועל – זיהוי בסיסי

1. ב – שם תואר
2. ג – בשקט

חלק ב׳ – פרק 1 • חלקי הדיבר והפועל – תקינות ובניינים

1. נכון – מילות יחס כמו על, אל, עם, מ-, ל- מקשרות בין מילים ומבטאות יחס של מקום, זמן, בעלות ועוד
2. נכון – אלו שבעת הבניינים במערכת הפועל העברית, וכל פועל משתייך לאחד מהם

חלק ג׳ – פרק 1 • חלקי הדיבר והפועל – ניתוח הפועל

1. התפעל
2. התרגשות

חלק ד׳ – פרק 1 • חלקי הדיבר והפועל – משפחת שורש אחת בכל הבניינים

1. 1 – ג (פעל)
2. 2 – ב (נפעל)
3. 3 – ד (הפעיל)
4. 4 – א (התפעל)

חלק ה׳ – פרק 2 • צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים – זיהוי בסיסי

1. נכון – שתי מילות שם עצם בקשר תחבירי הדוק, בלי מילת תואר
2. נכון – למשל 'הילדה החכמה' – נקבה, יחיד, מיודע בשתי המילים

חלק ו׳ – פרק 2 • צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים – זיהוי והתאמה

1. ג – ארון בגדים
2. ב – מאזכר (כינוי גוף)

חלק ז׳ – פרק 2 • צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים – הטיה והתאמה

1. שמלת
2. סומך

חלק ח׳ – פרק 2 • צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים – התאמה בין מושגים

1. 1 – ג (הוא, היא, הם)
2. 2 – א (זה, אלה, אותו)
3. 3 – ד (בית ספר, חדר אוכל)
4. 4 – ב (בית גדול, ילדה חכמה)

חלק ט' – פרק 3 • סימני פיסוק – זיהוי ותפקיד

1. א – לציין ציטוט או דיבור ישיר
2. א – להוסיף הערה או הסבר נלווים למשפט

חלק י' – פרק 3 • סימני פיסוק – זיהוי ותפקיד (המשך)

1. נכון – הנקודתיים מכינות את הקורא להמשך שמסביר או מפרט את תחילת המשפט
2. לא נכון – קו מפריד יכול גם להוסיף תוספת או הסבר באמצע משפט, בדומה לסוגריים אך באופן בולט יותר

חלק י"א – פרק 3 • סימני פיסוק – יישום בטקסט

1. מירכאות
2. סוגריים

חלק י"ב – פרק 3 • סימני פיסוק – התאמה

- 1 – ד (ציטוט או דיבור ישיר)
- 2 – ג (הערה או הסבר נלווה)
- 3 – א (הסבר, רשימה או פירוט)
- 4 – ב (תוספת בולטת באמצע משפט)

חלק י"ג – פרק 4 • כתיבת טיעון – מבנה הטיעון ועובדה מול דעה

1. א – טענה, נימוקים, דוגמאות וסיכום
2. א – עובדה או הסבר שתומכים בטענה
3. א – טענת נגד והפרכה

חלק י"ד – פרק 4 • כתיבת טיעון – השלמה על פי הטקסטים

1. טענה
2. טיעוניות

חלק ט"ו – פרק 4 • כתיבת טיעון – ניתוח וכתיבה

1. עובדה היא מידע שאפשר לבדוק ולהוכיח; דעה היא עמדה אישית של הכותב. לדוגמה: עובדה – 'יש בכיתה 30 תלמידים'; דעה – 'הכיתה שלנו הכי כיפית'.

חלק ט"ז – פרק 5 • ניבים וביטויים – זיהוי והבנה

1. ב – אדם טוב לב ונדיב
2. ב – להרגיש בנוח ושייך למקום
3. א – שווה עד הרגע האחרון

חלק י"ז – פרק 5 • ניבים וביטויים – השלמת הניב

1. חודרים
2. טיפה

חלק י"ח – פרק 5 • ניבים וביטויים – העמקה וכתיבה

חלק י"ט – פרק 6 • סוגי טקסטים ותעודת זהות לטקסט – זיהוי בסיסי

1. ג – מספר העמודים בספר
2. א – פעלים בלשון ציווי

חלק כ' – פרק 6 • סוגי טקסטים ותעודת זהות לטקסט – התאמה והשלמה

- 1 – ג (מודעה)
- 2 – ד (כתבה)
- 3 – א (הוראות)
- 4 – ב (מאמר מידע)

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תלמיד מצליח לנתח משפט בן 8-10 מילים ולהצדיק כל סיווג
- הפסקה כוללת את כל מרכיבי הטיעון בסדר הגיוני ובשפה תקנית
- התלמיד מזהה נכון מוען, נמען ומטרה ומסביר ניב אחד לפחות בהקשרו

טיפים להפעלה:

- ניתן לפזר את החוברת על פני שישה שיעורים, פרק לכל שיעור, עם דגש על העמקה בניתוח ברמת תיכון
- למסלול חנ״מ מומלץ לפרק כל תרגיל לשלבים קצרים ולהציע בחירה מצומצמת של תשובות
- למסלול עולים חדשים כדאי להוסיף הסבר קצר למונחי מפתח לפני תחילת כל פרק
- יש לשלב את הטקסטים לתרגול מהאתר (סיפור, מאמר דעה, מכתב רשמי) כבסיס לדיון בכיתה לפני העבודה העצמאית

חוברת תרגול – לשון בתיכון: חלקי דיבר, פועל, צירופים, מאזכרים, פיסוק, טיעון וניבים

לשון בחט״ב – משחקים ופעילויות

תיכון · חנ״מ

תוכן החוברת

1. פרק 1 – חלקי הדיבר והפועל
2. פרק 2 – צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים
3. פרק 3 – סימני פיסוק
4. פרק 4 – כתיבת טיעון
5. פרק 5 – ניבים וביטויים
6. פרק 6 – סוגי טקסטים ותעודת זהות לטקסט

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי



חוברת תרגול – לשון בתיכון: חלקי דיבר, פועל, צירופים, מאזכרים, פיסוק, טיעון וניבים

חוברת התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

חוברת זו מסכמת את כל נושאי הלשון שנלמדו, מהבסיס ועד להעמקה. עבדו פרק אחר פרק, פתרו בכתב ברור ובדקו את עצמכם בעמודי החזרה בסוף כל פרק לפני שתעברו הלאה.

בנק מילים: התרגשות | מירכאות | טיעוניות | שמלת | חודרים | סוגריים | טענה | סומך | התפעל | טיפה

1 חלק א' – פרק 1 • חלקי הדיבר והפועל – זיהוי בסיסי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. במשפט "הילד המהיר רץ אתמול בפארק" – מהו חלק הדיבר של המילה "מהיר"?

א) שם עצם ב) שם תואר ג) תואר הפועל

2. במשפט "היא דיברה בשקט רב לפני הכיתה" – איזו מילה משמשת תואר הפועל?

א) היא ב) דיברה ג) בשקט

2 חלק ב' – פרק 1 • חלקי הדיבר והפועל – תקינות ובניינים

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	מילת יחס מחברת בין שם עצם או כינוי למילה אחרת ומבטאת יחס במשפט (כמו "על", "אל", "עם")	☐	☐
2	כל פועל בעברית שייך לאחד משבעה בניינים: פעל, נפעל, פיעל, פועל, הפעיל, הופעל, התפעל	☐	☐

3 חלק ג׳ – פרק 1 • חלקי הדיבר והפועל – ניתוח הפועל

השלימו את המילה החסרה.

1. הפועל "הצטער" נמצא בבניין _____

2. שם הפעולה של הפועל "להתרגש" הוא _____

4 חלק ד׳ – פרק 1 • חלקי הדיבר והפועל – משפחת שורש אחת בכל הבניינים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. כתב	___	**א.** התפעל
2. נכתב	___	**ב.** נפעל
3. הכתיב	___	**ג.** פעל
4. התכתב	___	**ד.** הפעיל

5 חלק ה׳ – פרק 2 • צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים – זיהוי בסיסי

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הצירוף 'חדר שינה' הוא צירוף סמיכות	☐	☐
2	בצירוף שם ותוארו יש התאמה במין, במספר וביידוע בין שתי המילים	☐	☐

6 חלק ו׳ – פרק 2 • צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים – זיהוי והתאמה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזה צירוף הוא צירוף סמיכות?

(א) ילד חכם (ב) ילד קטן (ג) ארון בגדים

2. המילה 'הם' במשפט משמשת כ...

(א) שם תואר (ב) מאזכר (כינוי גוף) (ג) מילת יחס

7 חלק ז' – פרק 2 • צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים – הטיה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. בצירוף הסמיכות 'שמלת כלה', הנסמך (המילה שמשתנה בצורתה) הוא _____

2. כשמוסיפים ה' הידיעה לצירוף סמיכות כמו 'בית ספר', היא מתווספת למילה השנייה – ה_____

8 חלק ח' – פרק 2 • צירופים: סמיכות ושם ותוארו, ומאזכרים – התאמה בין מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. כינוי גוף	___	**א.** זה, אלה, אותו
2. כינוי רמז	___	**ב.** בית גדול, ילדה חכמה
3. צירוף סמיכות	___	**ג.** הוא, היא, הם
4. צירוף שם ותוארו	___	**ד.** בית ספר, חדר אוכל

9 חלק ט' – פרק 3 • סימני פיסוק – זיהוי ותפקיד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה תפקיד המירכאות כשהן באות לפני דיבור ישיר או ציטוט?

(א) לציין ציטוט או דיבור ישיר (ב) להוסיף הסבר נלווה (ג) לפתוח רשימה

2. מתי בדרך כלל משתמשים בסוגריים בתוך טקסט עיוני?

א) להוסיף הערה או הסבר נלווים למשפט ב) לפתוח ציטוט מדויק

ג) לסיים משפט שאלה

10 חלק י׳ – פרק 3 • סימני פיסוק – זיהוי ותפקיד (המשך)

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הנקודתיים יכולות לבוא לפני רשימה או לפני הסבר שמפרט את מה שנאמר קודם במשפט	☐	☐
2	קו מפריד משמש רק לציון טווח מספרים ואינו יכול להוסיף תוספת באמצע משפט	☐	☐

11 חלק י״א – פרק 3 • סימני פיסוק – יישום בטקסט

השלימו את המילה החסרה.

1. כדי לסמן ציטוט מדויק מתוך דברי דובר בטקסט משתמשים בזוג _____ .

2. כאשר רוצים להוסיף הערה קצרה בלי לשבור את רצף המשפט, אפשר להשתמש בזוג _____ .

12 חלק י״ב – פרק 3 • סימני פיסוק – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מירכאות	___	**א.** הסבר, רשימה או פירוט
2. סוגריים	___	**ב.** תוספת בולטת באמצע משפט
3. נקודתיים	___	**ג.** הערה או הסבר נלווה
4. קו מפריד	___	**ד.** ציטוט או דיבור ישיר

13 חלק י"ג – פרק 4 • כתיבת טיעון – מבנה הטיעון ועובדה מול דעה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהם ארבעת מרכיבי הטיעון המרכזיים שנלמדו ביחידה?

(א) טענה, נימוקים, דוגמאות וסיכום (ב) נושא, עלילה, דמויות וסוף

(ג) כותרת, פתיחה, גוף וסיום

2. מהי ההגדרה המתאימה ל'נימוק' במסגרת טיעון?

(א) עובדה או הסבר שתומכים בטענה (ב) תיאור אישי של הכותב

(ג) שאלה פתוחה המופנית לקורא

3. בטקסט 'חולצה אחת לכולם?' מה מופיע בנוסף לטענה המרכזית?

(א) טענת נגד והפרכה (ב) מתכון לבישול (ג) כתובת בית ספר

14 חלק י"ד – פרק 4 • כתיבת טיעון – השלמה על פי הטקסטים

השלימו את המילה החסרה.

1. במכתב 'גינה בפינה הריקה' הבקשה של הכותב משמשת כ- _____ המרכזית של הטיעון.

2. מילות קישור כמו 'לכן' ו'מכיוון ש' נקראות מילות קישור _____ .

15 חלק ט"ו – פרק 4 • כתיבת טיעון – ניתוח וכתיבה

ענו בקצרה.

1. הסבירו בקצרה את ההבדל בין עובדה לדעה, ותנו דוגמה אחת מכל סוג.

16 חלק ט"ז – פרק 5 • ניבים וביטויים – זיהוי והבנה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המשמעות של הניב "לב זהב"?

(א) לב עשוי זהב ממש (ב) אדם טוב לב ונדיב (ג) אדם עשיר מאוד

2. מה המשמעות של הביטוי "כמו דג במים"?

(א) לשחות מהר מאוד (ב) להרגיש בנוח ושייך למקום (ג) לקנות דג טרי

3. בסיפור "ראש בראש עד השריקה" הניב מתאר תחרות שבה התוצאה —

(א) שווה עד הרגע האחרון (ב) הוכרעה כבר בהתחלה (ג) הופסקה באמצע

17 חלק י"ז – פרק 5 • ניבים וביטויים – השלמת הניב

השלימו את המילה החסרה.

1. מים שקטים _____ עמוק – ניב שמתאר אדם שקט שמסתיר עומק פנימי

2. _____ בים – ביטוי לכמות זניחה וקטנה מאוד

18 חלק י"ח – פרק 5 • ניבים וביטויים – העמקה וכתיבה

ענו בקצרה.

19 חלק י"ט – פרק 6 • סוגי טקסטים ותעודת זהות לטקסט – זיהוי בסיסי

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. תעודת הזהות של טקסט כוללת בדרך כלל את כל הפרטים הבאים, חוץ מ:

(א) מוען ונמען (ב) מטרת הכתיבה (ג) מספר העמודים בספר

2. מהו סימן ההיכר הלשוני הבולט ביותר בטקסט הוראות?

(א) פעלים בלשון ציווי (ב) תיאורי רגשות רבים (ג) שימוש בחרוזים

20 חלק כ' – פרק 6 • סוגי טקסטים ותעודת זהות לטקסט – התאמה

והשלמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. יריד ט״ו בשבט הירוק	___	**א.** הוראות
2. שומרי הלילה של השדות	___	**ב.** מאמר מידע
3. איך שותלים שתיל בעציץ?	___	**ג.** מודעה
4. איך נוצרת קשת בענן?	___	**ד.** כתבה

כרטיס יציאה

האם אני יכול לנתח משפט מורכב ולזהות בו את כל חלקי הדיבר ואת זמן וגוף הפועל?

האם אני יכול לכתוב פסקת טיעון שלמה עם טענה, נימוקים, טענת נגד והפרכה?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀